

ʔëłá yunadhë naíidá

Canada hobëts'ı yatíé ʔëdırı k'ı t'at'ú
ʔëdırı ııdıná kon tthé bék'oghıdhér
nuclear waste hulyé t'at'ú chu t'ok'é
bék'ónı há

nwmo

NUCLEAR WASTE
MANAGEMENT
ORGANIZATION

SOCIÉTÉ DE GESTION
DES DÉCHETS
NUCLÉAIRES

Ku zedırı NWMO k'ı t'a dene chu haíyórlá chu dene zéłts'éradí zedırı yatíe gha zału yatí bënërusını nıdhën dé nēba hoza sı NWMO t'a zasıé k'ënáradé gha. Ku t'a haíyórlá zedırı gha bēhēl yatí horēłzıh dé nuhēbá hoza sı nēl yatí há, kulı zedırı zıdıná kon tthé bēk'oghıdhér nuclear waste hulyé k'ı nuhēbá nıt'a hahılé sı hódórúłzıh hılé dé.

ʔēlá yunadhē náfidá: Canada hobētsɫ yatié ʔēdirí k'í t'at'ú ʔēdirí ʔidiná kon tthé bēk'oghɬhēr nuclear waste hulyé t'at'ú chu t'ok'é bēk'ónɫ há

Ku ʔatɫ bēgha yatié horɫɬɫh dé ʔēdirí dēne bēl yághɫtí lá:

Jamie Robinson

Director, Communications

Nuclear Waste Management Organization

22 St. Clair Avenue East, 6th Floor

Toronto, ON M4T 2S3

Canada

Tel: 647.259.3012

Fax: 647.259.3692

Email: learnmore@nwmo.ca

Tsatsané bēni hɫɫ k'é Website : www.nwmo.ca/sitingprocess

» ʔatɫ bēgha yatié hozēlɬh ʔá nēbá nɫ'tá hasɫ

Ku rëdłaghë hats'edí rá rëdíri rıdıná kon tthé bék'oghıdher nuclear waste hulyé k'ı?

rá rëdıhı holá nëne hots'ı Canada naskathé rëdíri rıdıná kon tthé rá rıdıná kon holé sı, ku rëdíri hots'ı t'á bët'á rëdına kon dałtsı hots'ı rëdíri sı nuclear power Ontario, Quebec chu New Brunswick ts'ën bet'orërá sı. K'asjene nake limilıon rëdíri tsatsané fuel bundles hulyé k'ı bëghódher sı t'á hıı sı rëdıhı.

Ku t'ohó rëdíri tsatsané rıdına kon holé hots'ı halyé hıá dé, bék'oghıdher k'ësi hultá sı waste product hulyé sı, bët'sı zası hódhëlä natsér tth'ı hél hotié boghëdí hoza. Ku rëdíri hódhëlä radiation hulyé k'ı natsérhılé hánë kulı bët'sı t'á bógrëlnı k'ı k'ázı hané hılé sı holá limıl nene hots'ën hııdı nık'áthë sı. Reyı t'á hotié bóghëdí hoza yunadhë thá hots'ën.

Canada bët'sı rëdíri rıdıná kon tthé bék'oghıdher nuclear waste hulyé k'ı rëdıhı rëłótsëlä hots'ën bék'ónı t'ok'é rıdıná kon holé ts'thılé Ontario, Quebec chu New Brunswick chu Atomic Energy Canada bët'sı nánótá k'é ACEL Manitoba chu Chalk River la k'é Ontario ts'en tth'ı.

Ku rëdíri nıh banı t'á dëne rëdíri rıdıná kon holé dáhótı k'ı yunádhë

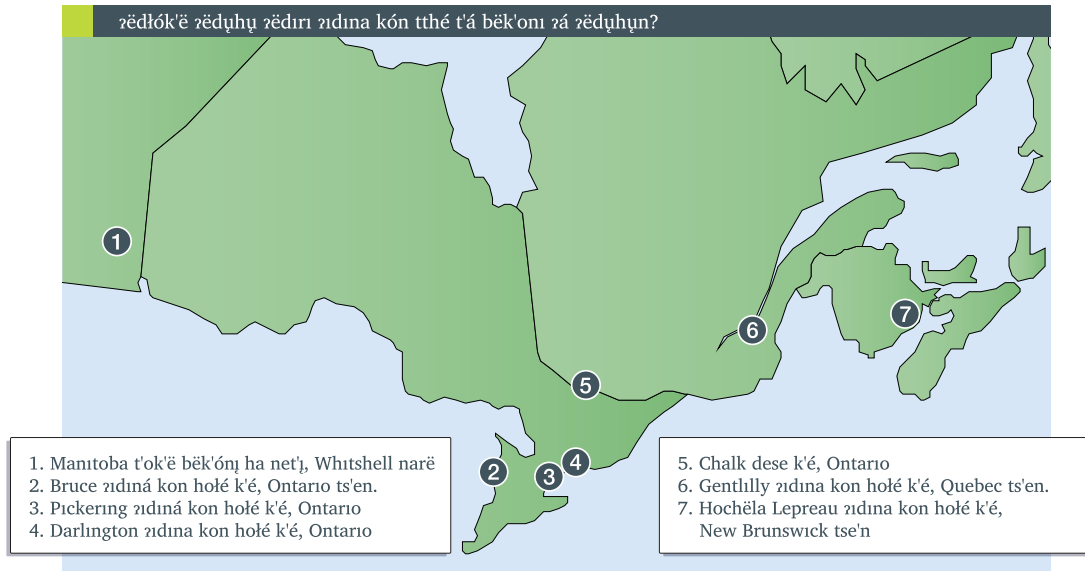
t'at'ı sughuá bék'ónı há rëdıhı yénádánëtá sı.

Dëne Canada nask'áthë narádé k'ı rëdíri rëdíri rıdıná kon tthé bék'oghıdher nuclear waste hulyé t'at'ı bék'ónı há ts'ëthıyé békánótá dëza rëdıhı. Bet'á tth'ı dene chu nıh rësóhıné tth'ı hódorëłıhılé sı reyı t'á nuhëlá sı rëdıhı.

Rá rëdíri rıdına kon tthé t'á bék'ónı k'ı Canada hónask'áthë CANDU rıdına kon holé hots'ı tsatsané k'ı 0.5 metre hághıneıhı chu k'asjene 24 kilograms hághıdëth sı.

ʔelá yunadhë naíndá: Canada hobëts'ı yatië ʔediri k'ı t'at'ú ʔediri ıdıná kon tthë bék'oghıdher nuclear waste hulyé t'at'ú chu t'ok'é bék'ónı há

Ontario Power t'ok'e ʔelótsële hots'en ʔediri ıdına kon tthë t'á bék'oghıdher t'ok'e bék'ónı ʔedıhı.

Canada Ɂediri hók'énádé hódórélɁh s1

June dɁghɁch'ádél hultá 2007 nene k'é Canada bets'Ɂ nɁhts'én k'óldé Ɂediri yatí Ɂěk'éráká Ɂasie hołé há yatí théłtsɁ nɁh adaptive phase management hulyé t'at'ú Ɂediri Ɂidiná kon tthé t'á bét'áhot'Ɂ k'ónɁ há thá hots'én.

Ku Ɂediri t'áhódí k'í bét'á yunadhé há sēhudé hasɁ Ɂediri Ɂasíe sughuá chu ts'ēthɁyé bēk'ónɁ há nōyághe hots'én. Ku t'at'ú tth'í naráidá hade dēne bēhel yatíe hołé tth'í hoɁa. Ku Ɂediri yatíe hobasɁ hóbēghálá há hódoríɁh s1.

Ku Ɂediri Ɂěk'eraka Ɂasie hołé k'í adaptive phase management k'í Ɂediri hats'ēdí s1:

- » ɁɁłá k'é horēlyɁ Ɂediri Ɂidiná kon tthé t'á bēk'óghɁdhé nōyádhē bēk'ónɁ há;
- » T'at'ú hółé hade ts'ēthɁyé Ɂěłá nadázēt'ēth há bēgha hats'ítí hahíłé s1 dene hotíe yēnerēní hɁłdú hasɁ;
- » Dēne Ɂeyer hónarē narádé tth'í bēbá nɁt'a há bēhēł nódhí há chu t'at'ú hołé hijá dé bēhēł hasɁ;
- » Ku t'ahā thá hots'én bēk'ónɁ há dué dé, Ɂěłótsēlē bēk'ónɁ há sēnɁt'á hasɁ, ɁěkɁt'ú nɁnɁdhér dé;
- » Yunadhe Ɂediri Ɂasie k'óní narē dene t'at'ú Ɂasie Ɂěłá hódóghēłnɁ Ɂěłá hɁɁa;
- » Ku t'ahā hots'Ɂ Ɂediri Ɂidiná kon tthé t'ahā bét'áhot'Ɂ há Ɂasí gódhé hulɁa dé nanats'ēłtsí há tth'Ɂ hoɁa s1; ɁeyɁ chu
- » T'samba tth'í k'ēnēłt'ē thēɁa hoɁa bēghēdí chú dene yēghadáláná há yunádhē dé.

ʔə́lá yunadhě náíúá: Canada hoběts'ı yatié ʔedırı k'ı t'at'ú ʔedırı ııdı́ná kon tthé bēk'oghıdhér nuclear waste hulyé t'at'ú chu t'ok'é bēk'ónı há

Ku ʔedırı adaptive phase management k'ı Canada nask'athé hots'ı dene hel hotié bēháyaghı́tı sı.
Ku nih bany dene ʔə́lk'əsi ʔə́lá ʔedırı ʔasıé k'énáradé sı, Sweden chu Ts'ėkuı t'ák'ódhere United Kingdom benene k'é chu Finland chu Balaı nene France honaré. Ku yunadhe há ʔə́lá t'at'u ʔedırı ʔasıé hóté k'ı nih chu dene yet'a ʔəsóhúné hoʔahılé ha sı nih bany k'esi.

Ku t'áhót'í há hónídhën

Ku t'oho zediri lá bóníldhér dé, hotié hoboghédí hats'edí sí t'ok'é nøyághë bék'óní chu t'á haíyórjla ts'jdhilé bël.

T'at'é zá nøyághë bék'óní háhónídhën k'í nēzú zá dēne chu nōdāghë bēch'á nīdhá dé. Ku zediri zidina kon tthé t'á bēkóghídhēr k'í nøyághë 500 metres nøyághë ts'en zīlaghë līmīl sōlaghë beschene dene ké hánīlthá hots'ēn nīh t'áhūzā gharē. Ku nøyághë t'ók'é bék'óní tth'í bá sēhudé tth'í dēzā. (zediri det'is gharé zediri zeriht'is k'īn)

ku zediri zidina kon tthé t'á bet'ahot'í k'í zasie nēzu yē bék'óní hasi tsatsanē natsér ye, ku ghēlyél dé zasie bēsdóté horēnīhīlé yē hasi t'ok'é bék'óní hots'ēn. Ku nøyághë ts'ēn nīlyé há t'ok'é bá sēhujá hots'ēn. Ku nøyághë t'ok'é bék'óní sēhulyé há hotthé ts'ēn tth'ú. Ku hót'ēs chu tthé zá bēdārēlyé há zēyér bék'óní hijá t'āghe dé.

Ku sēnīlyá t'āghë dé boghédí tth'í hoza t'á bēgháladá hōnarē. Ku nanats'ēltsí hozēlīh dé tth'í hóza hasi t'óho losi. Nøyághë t'á bék'óní ts'ēn nīh selyá sí, horēlyu dene zēlá dānīdhën dé bēdārēlyé há dene ch'á, zeyer de NWMO chu dene yeghōnī há yunadhē hots'en.

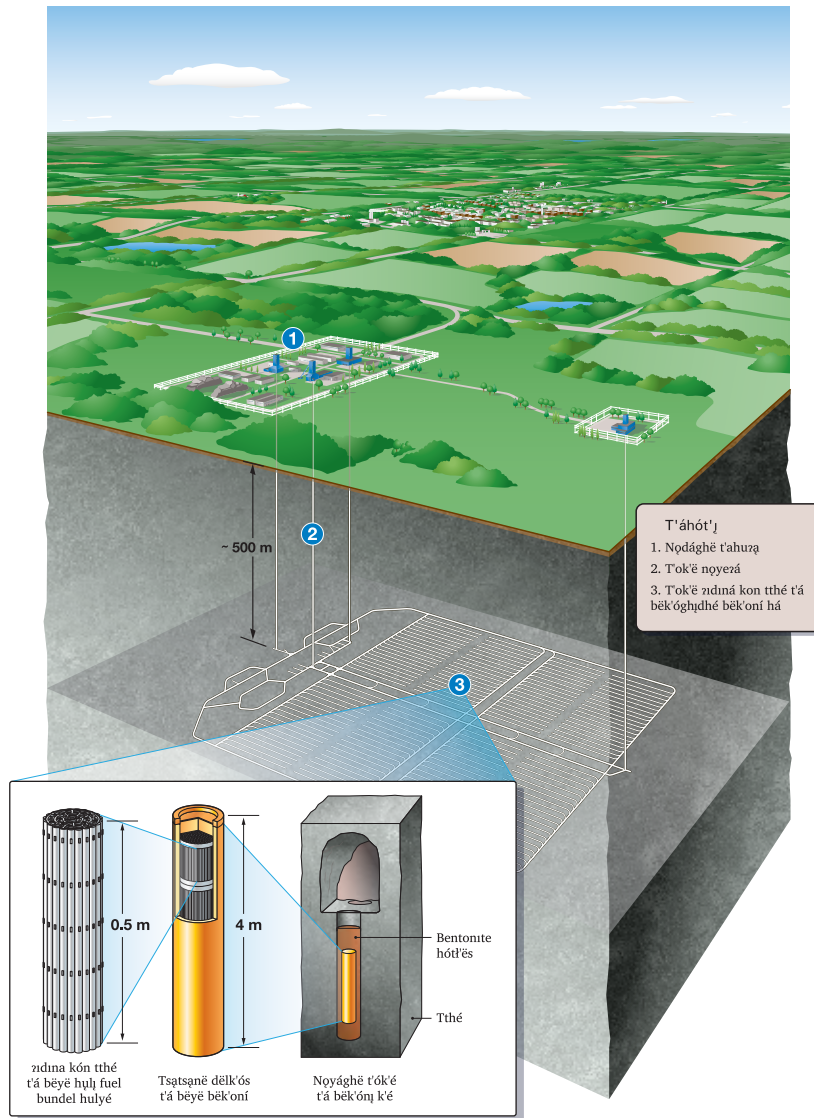
Ku horelyu t'á bēgháladá hijá dé, chu zediri waste ghēlyé hijá dé bóghédí há CNSN Canadian Nuclear Safety commission hulyé bēbasí t'ánīlthá bēgháladá chu boghédí hots'ēn t'á boníldhí chu hołé chu bēdārēlyé hots'ēn. Ku zediri lá k'í hotié t'á yatíé gharē boghédí k'ē hasi nīh chu nīh bānī Canada t'á yatí k'ōrīzā k'ē zediri lāt'é zasie boghédí k'ē.

Ku zeyer honarē dene ha zasie bek'ēnats'edé ha la k'ē hółé há t'āt'u zediri zasie hoghédí há, zeyer dé t'ok'é losi hots'í dene yēt'órēlzá nīh bānī horēlyu dene há.

Bēghā tth'í tsamba necha k'ódhí há bónídhēr t'āghé dé, la tth'í lā há dene zeyer ts'jdhilé naradé bá thá hots'ēn. Ku dene hel t'ánódhí sí basí hasi zasi naílná ts'en tth'ú, ku horēlyu dene t'ā yēch'asī naradé sí tth'í bel nadayatí tth'í hoza hókēt'á hots'en.

» Ku t'ók'é nıh ʔáhot'ı hade nıh nëch'á ha hılé sı 100 hectares (250 acres) hagëlyá hut'á, nõdaghë yoh chu tulu chu t'a ʔasıé t'orëʔá ha. Ku nıh tth'ı yası bët'áhot'ı tth'ı ghónı sënuhıt'á há.

» Ku nõyaghë ts'en nıh yası hozalyá hası t'ók'é ʔedıı ʔası bék'ónı há. Tthé nezu yé chu t'ók'é ghëlyel há tth'ı sëhulyé há hozá. 2.5 kilometres chu 1.5 kilometres haghëlyá hası. NWMO tth'ı nıh hıto tth'ı hozá ʔedıı ʔası ghalana há. Kulı ʔenáhut'é t'ághë dé, nıh sënahulyá dé, bët'áhot'ı nadı ghónı sı yunadhé dé.

Nih t'at'ú hı́chu há

ku t'at'ú nih dëkahat'á há nı́ndhér dé horelyu t'ok'é nih ʔáhot'ı́ há hónı́dhen nare dene hël hotie bëhayatı́ há hotthé ts'ën tth'u. ʔeyer de t'at'ú ʔasië boghëdı́ gharë halyé tth'ı́ há hoʔa ʔá, nih nëzy k'é ʔedı́rı ʔı́dıná kon tthé t'á bëk'oghı́dher bëkónı́ há.

Ku t'aradı́ gharë Canada nask'athé hots'ı́ sı ʔedı́rı yatıé k'ı́, ku Canada hots'ı́ dëne dódónı́dhen sı ʔedı́rı ghá. T'at'ú nadazét'ëth dı́gh ghá yatı́ thëlá sı hotthé ts'ën tth'u ʔedı́rı ʔası́ bëk'ónı́ ghá. Ku ʔedı́rı yatıé başı́ hade ʔedı́rı k'é hası́.

T'á hóbëgharë yatıé k'ë sı ʔedı́rı k'ı́

Sëhóʔa tthere sı safety hulyé k'ı́

- » Nih k'e sëhóʔa chu dene xa hótthere sı bet'á ʔësöhúné ch'á.
- » Ku t'a yatıé hóbëgharë ʔëghalada gharë hası́, t'oho losı́ bëʔası́ ʔasıé hołé hade ʔeyı́ tth'ı́ hel hası́.
- » Ku t'á yatıé nêdhe gharë tth'ı́ k'é ʔasıé gháladá hası́ hokët'á hots'ën.

Ku t'ok'é hółé ts'ı́thılé t'á dene naradé sı yëts'ëdárëny hı́dı́ hası́

- » T'á dene ʔedı́rı ts'ı́dhılé naradé sı bédágharë hołé dezı́ sı.
- » Ku t'á haı́yóı́la ʔëh danı́dhen sı ʔeyı́ hıt'á bëł hası́ ʔedı́rı k'ı́.
- » Ku nı́ny haı́yóı́lá t'áhı́ hots'ı́ bënı́ ʔëdı́ nı́dhı́ dé bëbá ʔëdı́ nıt'á ʔësot'éhı́lé sı.

Ku t'ok'é haı́yóı́la ts'ı́dhılé nıt'á dé hotie bá nih hóghëdı́ hoʔa sı.

- » T'á haı́yóı́lá bets'ı́dhılé nıt'á dé yët'orët'á hoʔa lá hu kót'é ʔası́ hobası́.

Ku t'á dene bëts'ı́dhı́lé dé bëł hoʔa ʔasıé hołé ts'ën tth'ú

- » Ku t'ok'e tulu k'é ʔedı́rı ʔasıé ghëlyél tth'ı́ ʔeyı́ ghalk'adhe dene naradé dé bëhël tth'ı́ bëhayatı́ tth'ı́ hoʔa.
- » Ku NWMO tth'ı́ province hots'ı́ nihste'n k'óldé tth'ı́ hël ʔëghádalana há.

Ku dene dédłı́né bets'ı́ yatıé theʔa sı sılaghë tsám̐ba naı́yá yatıé hobası́ chu nih k'enáradé sı ghá

- » Nih k'é sëhoʔa chu dene ch'a boghëdı́ hoʔa ʔedı́rı yatı́ k'ı́ tthere sı. Ku t'ok'é nih ʔahot'ı́ sı hobası́ hotıé sılaghë tsám̐ba naı́ya yatı́ k'e hası́, ʔeyı́ chu nih ghá naytı́ sı tth'ı́ bóghëdı́ hası́.

Ku t'at'ı nadazět'ěth ʔə́dırı gharě hası - yası bėyatıe sı ʔə́ja

Ku ʔə́dırı gharě holé hijá dé dene t'adánıdhěn sı yatı tthere deʔa sı, ʔeyer dé dene yěts'édarėnı há ʔá.

Sėhudé	Ku t'ók'é nıh ʔáhót'ı hası NWMO horělyı dene hěl koradı hası, provinces hots'ı nihts'en k'óldé chu Canada bets'ı k'óldé chu denedėđłné dałı hěl yatı nıráthěʔa t'əghé dé t'a NWMO k'ėnaradé há gha.
T'átthé 1	Ku ʔə́dırı NWMO t'ok'é ʔə́dırı ʔıdına kon the t'a bėk'ónı k'é nıť'á ts'en tth'ú hotıé dėgharě hots'en dene hel dayatı ha hoʔa.
Nats'en 2	T'á haıyórlá ʔėh dánıdhen sı hotthé ts'en tth'ú bėhel bėhayatı hoʔa.
Taghě hots'ı 3	Ku hóněsı t'ə haıyórla běl ʔə́dırı gha nadayatı hódórėłı dé běl tth'ı nádayatı hoʔa.
Dıghı hots'ı 4	Ku t'á haıyórlá běl hası hotıé bel nadayatı há hotthé ts'en tth'ú ku naıı t'ə hobanı naradé sı tth'ı bel tth'ı nayatı hoʔa.
Solaghě hotts'ı 5	Ku t'ə haıyórlá bets'ıdhılé holé hası ʔėh danıdhen ts'en tth'ú bel limarsı nėdhe holé hoʔa bonıdhı ts'en.
ʔıłk'ėtaghě hots'ı 6	NWMO chu t'á haıyórlá ʔə́lá limarshı hėhėłtsı há t'á bėgharě hógháladá há.
ʔıłěsdı hots'ı 7	Ku t'ə ʔə́dırı lat'é ʔasıé hodóghėłnı sı ʔə́dırı t'at'ú ʔası k'ėnát's'ėdé sı dene hel bėhayatı tth'ı deʔa public review hulyé, ʔeyer t'əghé dé bónıdhı há.
ʔıłk'edı hots'ı 8	Noyaghě t'ok'é ʔə́dırı ʔıdına kon tthé t'a bėk'ónı ha bónıdhı há nět'ı há.
ʔıłotə hots'ı 9	Ku t'ók'é holé chu bėgháladá nıť'á há.

Ku t'a hobegharě ʔasıe k'ėnadé k'ı ʔə́dırı yatıe hots'ı, ʔə́la yunaghe náraidá ʔıdına kon tthe bėk'oghđhěr bėk'ónı há Moving Forward together: process for selecting sıght for Canada's Deep Geological Repository for Used Nuclear Fuel. ʔeyı ʔerıht'ıs nıłıh horıhđ dé NWMO bets'ı tsətsəné benı hulı k'é hórıker ʔá nėbá nılyé hası.

Nih chu dene t'at'ú bóghédí há Ɂedırı gharë

ʔá t'ok'é nih Ɂahot'ı́ há Ɂedırı nɔ́yélýé há bék'óní xá nih degharë nēzı́
dēzı́ Ɂedırı Ɂasié bórēɁı́ k'óní há thá hots'ën. Ku t'á nih Ɂahot'ı́ tth'ı́
horēlyı́ Ɂasié bası́ há tth'ı́ nēzı́ hoʔı́, yunadhë nih chu dene yet'á
Ɂesóráné ch'á.

Ku t'ok'é Ɂedırı nih Ɂahót'ı́ hade horēlyı́ Ɂası net'ı́ hoʔı́ Ɂeyer honarë, ku Ɂedırı Ɂıdıná kon tthe
bék'ónı́ ha horelyı́ nɔ́yaghe nih Ɂahot'ı́ sı́ ha nēzı́ dezı́ dene ch'ası́ hotie thēla tth'ı́ hoʔı́ t'ok'é
bék'ónı́ sı́.

Ku t'á nih Ɂáhot'ı́ sı́ horēlyı́ Ɂasié ha tth'ı́ bēnánótá tth'ı́ hoʔı́ t'átthe bonídhí hots'ı́ chu nih k'é
t'ahuzı́ dı́lı́ hu t'at'u bēt'áhot'ı́ háhónı́dhen ts'en. ʔeyı́ gharë t'at'ú ts'éthı́yé nih Ɂáhot'ı́ há bék'ója
há Ɂedırı t'oho bēbá nı́t'ı́ dé nɔ́yaghë Ɂası́ nı́lyé há.

Ku t'á nih Ɂáhot'ı́ ha k'ı́ hotié tthé tth'ı́ nēzı́ dēzı́. (tthe chu nótué chu horēlyı́ t'ahúzı́ bék'ója
dezı́ hotthe ts'en tth'ı́), Ɂedırı Ɂasié nēdhe bék'ónı́ hade Canadian Nuclear Safety Commission
bēyatié hóbası́ chu nihóbı́nı́ Ɂedırı Ɂasié bóghédı́ yatié k'é International Atomic Energy
Agency hulyé.

Ku t'á ʔasíë nëdhe nët'ʔ hoʔa hótthë ts'ën tth'u:

- » T'á tthë bët'áhot'ʔ ha k'í hotíë tthë nëʔu dëʔa ʔediri ʔat'é ʔasí bëk'ónʔ há dé, dene chu ʔasíë ch'asʔ nʔdhá tth'í hoʔa, t'á nʔh ʔahot'ʔ sʔ bësðólé tth'ʔ hoʔa há hulé sʔ
- » Ku t'a tthë bët'áhot'ʔ ha k'í nëʔu husá, nʔh nadá chu nʔh k'é hónídhʔl dāʔ bet'á ʔësóhóné ch'á ʔediri tthë tth'í nats'ér hu yunadhë ʔediri ʔasíë bëk'ónʔ há?
- » Ku t'ok'é nʔh ʔáhót'ʔ há hotíë dëgharë nëʔu húsá ʔediri ʔasíë bëk'e ho'é há?
- » Ku yunadhë dene ʔeyer ʔasíë kádánëtä ch'á tth'í nʔh nare ʔasíë hūʔ hulé husá?
- » Ku ʔeduhūn yatíë hulʔa gharë nʔh ghā bet'á yúnadhë t'ánódhí ghónʔ bet'á yatí hole bórëní husá ʔeduhūn?
- » Ku t'ok'é ʔediri nuclear fuel t'á bët'áhot'ʔ ghëlyel há tulu chu t'at'ú ghëlyël há nëʔu hūʔ husá ts'ëthýë ʔeyer ts'ën nʔlyé há??

T'ok'e t'á haíyoriá gá t'at'ú ts'ethiyé t'áhúza há tthere s1

NWMO hots'1 dene k'í hotié degharë dene há zasie t'a dué nódhí
hodórëljihilé s1 t'ok'é nyaghe ıdıná kon tthé t'á bët'orëzähilë bëk'óní.

Ku t'óho bónídhér de yunadhë dene yet'á zesóráné ch'á há tthere s1 t'á yatíé nédhe hade. Ku zeyer t'á
dene naradé s1 tth'í yunadhë t'at'ú yëgha t'ádánídhën s1 tth'í gharë tth'í hoza:

- » La hobası t'áhúza - economic health
- » Nih k'é t'áhúza - the environment
- » Sughuá sëhóza chu dene yat'á zesóráné ch'á - safety and security
- » Dene ch'álaníé t'á zëlk'éch'á - cultural dimensions
- » Dene t'á zëlk'éch'á ts'en bel t'áhuza - spiritual dimensions
- » Dene t'á zeyer gá náradé bël t'áhuza - social conditions
- » Ku dene t'á zedırı la k'é ts'édarëní s1 yunadhë t'at'ú yët'órłther s1 - enhancing opportunities for people and communities

T'á haíyoriá zedırı ts'érenı bëk'á nüt'á há bët'á lá chu zëlk'éch'á zasíé t'á bá hórıchá hası yúnádhë dé.
Ku zedırı t'á zasíé nédhe bónídhér dé hotié ts'ethiyé hołé deza horëlyı dene yet'órëłthí há. ıá NWMO
t'á dene bëgá nüt'á há hël hótíé zëghádálaná hódórëljıh s1, ıá bónídhé ts'ën tth'u dene hël hotié
dëgharë bëháyatı tth'ı hoza t'at'ú nódhí há.

NWMO k'ɪ t'ók'é ɲoyádhə ʔasié k'óní há ʔeyer hónarə hotié dene hə́l dayáltí hoʔa bet'á ʔəsóhúné ch'á.
NWMO tth'í dene hel ʔəghádálana bənene honarə dene chu nɪh bəsdólé ch'á yúnadhe dé ʔə́dɪrɪ hóbasí:

- » Dene t'á ʔə́dɪrɪ ts'ɪdhílé naradé sɪ bá səhóʔa hoʔa ʔəsóhúné ch'á
- » T'á bəghalada hónarə tth'í hóghədí hoʔa yunadhé de
- » La chu lahólé basí tth'í nʊt'á hóʔa
- » ʔə́dɪrɪ ʔasié hólé ts'ən tth'ú dene hel dəghare bəhayatié tth'í hoʔa hótthe ts'en tth'ú.
- » Hotié dəgharə ʔə́lá ʔə́lgharə ʔasié hólé tth'í hoʔa
- » Ku t'ok'é nɪh bəsdólé ghómɪ ʔə́dɪrɪ ts'ɪdhílé thəʔa dé bóghədí hoʔa
- » Ku ʔə́dɪrɪ hólé ts'en tth'ú t'á ʔasié ʔeyer hónarə bət'órəʔá tth'í hʊlɪ hoʔa
- » Ku ʔeyer hónarə t'á dene naradé sɪ bohəhəl lá nədhe hónídhí ts'en tth'ú yebá sэдáhúné tth'í hoʔa hotthé ts'en tth'ú
- » Ku ʔeyer hónarə t'á ʔasie hʊlɪ sɪ (tulu, kon beschene tulu chu tu k'é tɬəs ts'í) chu kət'é ʔasie hʊlɪ tth'í hoʔa bət'órəʔá hoʔa hotthé ts'en tth'ú ʔə́dɪrɪ nuclear waste fuel bek'ónɪ ha de.
- » NWMO dene ts'erení há hotthé ts'en tth'ú ʔasie bóndhí hots'en ʔə́dɪrɪ la k'e nare

Ku núhní ʔedłaghë ʔáraít'ı ʔá

ʔedıri t'ą dene Nuclear Waste Management (NWMO) há ʔëghádala k'ı t'ohó bėbá nıť ą 2002 nene k'é Ontario hots'ı Power ıdına kon k'e hots'ı (OPG) hulyé chu Hydro-Quebec chu New Brunswick Power Corporation horelyu ʔěłá bóhěl ku ʔedıri yatı k'ı Nuclear Fuel Waste Act (NWFA) hobets'ı yatıé t'á sı ʔěja Canada nask'athé ʔedıri ıdına kon tthé t'á bėk'óghıdhér t'at'ú bėk'ónı há.

NWMO hots'ı dene k'ı hotıé ʔedıri hóbası hotıé ʔasıé hódórıshı t'at'ú dene dághėna hu t'at'ú bėgháladá tth'ı chu dene hěl t'at'ı bėghı nayatı hu tsambá chu t'at'ú boghėdí dıł ghı. Ku ʔedıri hots'ı dene ʔėk'ėch'á dene hěl tth'ı ʔėghadalana sı Canada nask'athé hots'ı.

NWMO hots'ı dene k'ı ʔedıri ghı dene hel yėghádala hódorėłghı:

Ku yúnadhė ʔedıri nuclear waste Canada hots'ı bėk'ónı hijá dé dene t'á yėts'ıdhılé naradé sı bet'á bene chu ʔedıngı ʔėsórané ha hoʔghılé sı.

NWMO k'ı ʔedırı yatı nédhe gharë ghédél sı:

» **Integrity - t'a bet'a sêhoʔá**

Hotie dëne nale ʔasıé k'ênáraıde hası, ʔeyı chu dene besórórodı ha t'á bēhēl ʔēghadálaıda ha k'ı ʔedırı hobası.

» **Excellence - t'á hotié hıʔı tth'ı bék'e ghıdél há**

T'á yatıé nédhe hıʔı sı k'é há ʔedırı hobası bēt'a t'á ʔasıé hok'ênáraıde k'ı hotie dene hel ha ʔasıé nailná hots'ën.

» **Engagement - t'oho nailná hots'en dene hel hotie bēhayatı hoʔá**

Ku t'á haiyórıla bēgá ʔedırı bēghalada há k'ı hotie dēgharë bel nadayatı hoʔá ʔası nodhı hots'en. T'oho losı ʔasıé hołé ts'en tth'u dene hel hotthe behayatı tth'ı deʔá bet'a hotie ʔēñnēredı há ʔedırı ghá.

» **Accountability - t'á ʔası nódhı hobası hotie dene hel ha**

Ku t'á ʔasıé hok'ênats'ede sı hobası beghá tsamba t'á bēghá k'ódhı hası hotie dēgharë boghıdı ha t'at'ú bék'ódhı chu t'á ʔasıé dailtsı sı hoghá.

» **Transparency - dēghare dene nalé ʔası dailtsı há**

T'á ʔasıé hok'ênaraıde k'ı hotie dene nale hası t'á dene hel bēhayatı chu t'at'ú ʔası nailná dālı hobası, bet'á horelyı dene bēnalé Canada nask'athe.

Ku ʔedırı ııdına kon tthe t'á bék'oghıdher bék'ónı ha k'ı thahots'ën hats'edı sı, t'a bēghá hózēlker tth'ı hórıcha hası ʔeyı datédhe tth'ı dēghare bēhayatı tth'ı deʔá hotthe ts'en tth'u. ʔá NWMO k'ı hotie dene hel tth'ı hel dayañtı sı ʔedıhı ts'en Canada nask'athë bet'á t'at'u ʔedırı ʔasıé ts'ēthıyé bék'ónı ha yunádhë dé.

T'á ʔasie bëgha dene t'á hódórëlk'er - FAQs

ʔá Canada nask'athé ʔediri ʔasie nuclear fuel t'á bët'ahót'í k'í ʔëdlát'ú boghëdí há ʔá?

Yuní 2007 nene k'e, the Government of Canada selected Adaptive Phased Management t'át'ú ʔëlk'eraka ʔediri ʔasie hoghëdí há t'át'ú hadé tháhots'ën hats'edí sɪ yunádhé hots'en. T'a ʔasie honëdhë bëgharë hoghëdí ha k'í t'at'ú ts'ëthiyé ʔediri ʔasie bëk'óní há dene chu ʔasónódhí bet'á ʔediri nòk'ë nøyaghë hots'ën t'ok'é dene yëdórëlk'gh gá. Ku t'a yatí hólé k'í t'at'ú ʔëlk'ëraká nodhí há ʔediri k'é hasɪ. Dene t'a yëts'ídhilé náradé k'í bël hotié bëhayatí ha hotthé ts'en tth'u t'á dëne ʔediri ghá ʔasie k'orályá hël.

Ku honëzɪ k'é ʔëdlát'ú ʔediri lät'é ʔasie k'ënaradé ʔá?

Ku ʔediri k'í Canada nask'athé hots'í dene hel hotié bëháyaghítí sɪ t'at'u nøyaghë bëk'óní há. Ku nih bany dene ʔëlk'ësí ʔëlá ʔediri ʔasie k'ënaradé sɪ, Sweden chu Ts'ëku t'ák'ódhere United Kingdom, Finland chu Balaí nene France honaré. Ku yunadhe há ʔëlá t'at'u ʔediri ʔasie hólé k'í nih chu dene yet'á ʔësóné hoʔahilé ha sɪ nih bany k'esí.

Ku t'ok'é bëk'óní há ʔëdlaghë hólé há ʔá?

T'at'é ʔá nøyádhë bëk'óní háhónídhën k'í nëzɪ ʔá dëne chu nòdádhe bëch'á nìdhá dé. Ku ʔediri ʔidíná kon tthé t'á bëk'oghídhër k'í nøyághé 500 metres nøyaghë ʔlaghë limil sɪlaghë beschene dene ké háníthá hots'ën nih t'áhɪʔá gharë. Ku nøyaghé t'ók'é bëk'óní tth'í bá sëhudé tth'í dëzɪ.

Ku nih ʔëdlághëlyá bët'órëʔá há?

Ku t'ok'é nòdaghë holé ha dé nih nëcha hahilé sɪ k'asjene 100 hectares (250 acres) kut'á há yoh hu tulu hu kòt'é ʔasie ha. Ku nøyaghe hots'en hadé t'ok'e bëghalada chu ʔediri ʔasí k'oní hadé 2.5 kilometres by 1.5 kilometres (375 hectares/930 acres) kut'á há nøyaghë 500 metres hots'en k'asjene ʔlaghe limil sɪlaghë beschene dene ke hots'ën.

Ku ʔëdlát'ú ʔediri ʔasie ghëlyel há ʔá?

Ku horelyɪ t'á bëgháladá hijá dé, chu ʔediri waste ghëlyé hijá dé bóghëdí há CNSN Canadian Nuclear Safety Commission hulyé bëbasí t'áníthá bëgháladá chu boghëdí hots'ën t'á boníldhí chu holé chu bëdarëlyé hots'ën. Ku ʔediri lá k'í hotié t'á yatíé gharë boghëdí k'ë hasɪ nih chu nih bany Canada t'á yatí k'órɪʔá k'é ʔediri lät'é ʔasie boghëdí k'é.

Ku ëdlát'ú nih chu dene boghëdí ha ʔá ʔediri ʔasie ch'á?

Ku t'á nih ʔáhót'í ha k'í hotié tthé tth'í nëzɪ dëzɪ tthe chu nòtué chu horëlyɪ t'ahúʔá bëk'ójɪ deʔá hotthe ts'en tth'ú. T'ok'ë nøyaghë bëk'óní ha k'í tth'í nìdhá deʔá sɪ bet'á nih chu dene yët'á ʔësóráné ch'á. Hotthe ts'en tth'ú hotié dëgharë nët'í tth'í deʔá bets'ën náts'ídá hots'ën. Ku nøyaghé ʔediri tsatsané sënɪlyá t'l'aghë dé kulí nánáts'ëltsɪ tth'í há hoʔá tth'í dëzɪ.

Ku ʔëdlát'ú bëghëdí há ʔediri k'í?

ʔediri ʔasie nëdhe bëk'óní hade Canadian Nuclear Safety Commission bëyatíé hóbasí chu nihóbany ʔediri ʔasie bóghëdí yatíé k'é International Atomic Energy Agency hulyé beghare tt'í hoʔá. ʔá ediri CNSC k'í horëlyɪ ʔasie hoghëlmɪ halyé há t'ok'ë bëk'óní hu t'at'ú ghëlyél chu t'at'ú bëba ʔëriht'ís holé dɪlɪ há. The Government of Canada, Natural Resources Canada bët'esí NWMO hoghëlmɪ sɪ ʔediri ʔidína kon tthé t'á bët'ahót'í k'í ʔediri yatí Nuclear Fuel Waste Act gharë.

Ku ʔedłatʔ t'ok'é noyaghë bék'ónʔ há nih hılchu há?
Ku tʔatʔ nih t'ok'e ʔediri ʔası bék'ónʔ há hotié dene hel dayaltı sı hotthe ts'ën tth'u Canada nask'athe yunı nakë nënë hudher. Dene ıa bëyatıé hılchu sı ʔedıhı ts'en hotié t'adánıdhen sı hóbası NWMO hel. ʔá NWMO kʔ ʔéládunë nene ts'en tth'ı t'á hok'ënats'ëde sı yatı gharë ʔasie k'ënáradé sı ʔediri gha.

Ku NWMO kʔ t'ok'é ʔediri ʔasie nóyëlyé há k'adané nih hëhııchu husa?
ııé. T'ok'é ʔediri nıťá ts'en tth'u t'á dene yëdorëlıh kʔ bël hotie bëhayatı hası. NWMO hots'ı dene yel ʔëghadalana há bónıdhı hots'ën, ııa kuli dene yórelıhıle de bëga nıťá hahıle sı. Ku nanı haıyórla ʔalı ʔediri bëgha hónırını horııh de nëba hoza sı NWMO bets'en yawıltı lá ʔediri ʔëk'ereká ʔası hok'ënats'edé gha.

Ku NWMO kʔ nahıé haıyórlá ga nih k'enadé ha dánıdhen hıle husa?
ııé. Canada nask'athé nih nëchá hıı sı ʔediri lat'é ʔasie nıťá t'ok'é ʔidına kon tthé t'á békoghýdhér bék'ónʔ há. Hotié dëgharë t'á nih t'áhót'ı ha horelyı ʔasie há hotthé nët'ı chu bënëánótá deza. Ku ʔediri yatı nëdhe kʔ nanı dëne bëgha nıťá ha hódorëkér dé bënëne ga.

Ku dene ʔediri tsıdhıle naradé kʔ, ʔedłatʔ yet'órëthı há bëga nıťá dé?
ʔediri la nëdhe kʔ dene ga nıťá ts'ën tth'u dene hël limarshı nedhe hóle hoza NWMO chu haıyórlá hots'ı dene hel, ʔediri limarshı kʔ thá hots'ën há nıťá hóza. ʔeyer dé ʔeyer honarë dene yet'órëthı há yunadhé de. Ku lá nıťá hadé lá ıa hası dene há ʔeyer honarë hots'ı yunadhë thá hots'ën.

Ku ʔedłatʔ tsamba nıťá ha ʔá ʔediri lá nëdhe há?
ʔediri yatıé Nuclear Fuel Waste Act bets'ı kʔ t'á dene ʔediri ʔasie hók'énadé hódorëlıh kʔ hotthé ts'en tth'ı ʔedıı tsamba nıralé hoza t'á ʔidına kon tthé ʔarat'ı kʔ ʔidına kon dałtı kʔ ʔediri sı: Ontario Power Generation, NB Power, Hydro-Québec and Atomic Energy of Canada Limited. Ku ʔediri yatı nedhe hots'ı kʔ hotthe ts'en tth'ı tsamba nıráza hoza yunıké ts'en tth'ı nih dánëlt'u kodayıle hoza. Ku NWMO hots'ı dene bëť'esı nıťá hoza t'ánëť'é tsamba nıráza hoza hotthé ts'en tth'ı.

Ku ʔedłatʔ ʔediri bası hëneresní hórësıh dé ʔedłaghë bëts'ën naıyaıstı há?
Ku ʔediri NWMO kʔ t'á dene chu haıyórlá chu dene ʔëts'éradı ʔediri yatıé gha ʔalı yatı bënërusıı nıdhën dé nëba hoza sı NWMO t'á ʔasie k'ënáradé gha. Ku t'a haıyórlá ʔediri gha bëhël yatı horëlıh dé nuhebá hoza sı nël yatı há, kuli ʔediri ʔidına kon tthé bék'oghýdhér nuclear waste hulyé kʔ nuhebá nıťá hahıle sı hódórııh hıle dé.

Ku ʔalı bëgha yatıé horııh dé ʔediri dëne bël yághıltı lá:

Jamie Robinson, Director, Communications
Nuclear Waste Management Organization
22 St. Clair Avenue East, 6th Floor
Toronto, ON M4T 2S3, Canada
Tel: 647.259.3012 Fax: 647.259.3692
Email: learnmore@nwmo.ca
Tsatsané bëıı hıı k'é Website: www.nwmo.ca/sitingprocess

NUCLEAR WASTE MANAGEMENT ORGANIZATION SOCIÉTÉ DE GESTION DES DÉCHETS NUCLÉAIRES

www.nwmo.ca/sitingprocess

For more information, please contact:

Jamie Robinson Director, Communications
Tel 647.259.3012 Fax 647.259.3692
Email learnmore@nwmo.ca

Nuclear Waste Management Organization

22 St. Clair Avenue East, Sixth Floor
Toronto, Ontario M4T 2S3 Canada
Tel 416.934.9814 Toll Free 1.866.249.6966
www.nwmo.ca

